

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച
കർമ്മനിഷ്ഠാ ദ്വിജാഃ കേചിത്
തപോനിഷ്ഠാ നൃപാപരേ ।
സ്വാധ്യായേന്ദ്രിയേ പ്രവചനേ
യേ കേചിജ്ഞാനയോഗയോഃ ॥ 1 ॥

ജ്ഞാനനിഷ്ഠായ ദേയാനി കവ്യാന്യായനന്ത്യമിച്ഛതാ ।
ദൈവേ ച തദഭാവേ സ്യാദിതരേഭ്യോ യഥാർഹതഃ ॥ 2 ॥

ദ്വൗ ദൈവേ പിതൃകാർയേ ത്രീണൈകൈകമുഭയത്ര വാ ।
ഭോജയേത് സുസമൃദ്ധോഽപി ശ്രാദ്ധേ കുർയാന്ന വിസ്തരം ॥ 3 ॥

ദേശകാലോചിതശ്രദ്ധാഭവ്യപാത്രാർഹണാനി ച ।
സമ്യഗ് ഭവന്തി നൈതാനി വിസ്തരാത് സ്വജനാർപണാത് ॥ 4 ॥

ദേശേ കാലേ ച സമ്പ്രാപ്തേ മുന്യന്നം ഹരിദൈവതം ।
ശ്രദ്ധയാ വിധിവത് പാത്രേ ന്യസ്തം കാമധുഗക്ഷയം ॥ 5 ॥

ദേവർഷിപിതൃഭൂതേഭ്യ ആത്മനേ സ്വജനായ ച ।
അന്നം സംവിഭജൻപശ്യേത് സർവം തത് പുരുഷാത്മകം ॥ 6 ॥

ന ദദ്യാദാമിഷം ശ്രാദ്ധേ ന ചാദ്യാദ് ധർമതത്ത്വവിത് |
മുൻയന്നൈഃ സ്യാത്പരാ പ്രീതിർയഥാ ന പശുഹിംസയാ || 7 ||

നൈതാദ്യശഃ പരോ ധർമോ നൃണാം സദ്ധർമമിച്ഛതാം |
ന്യായസോ ദണ്ഡസ്യ ഭൂതേഷു മനോവാക്കായജസ്യ യഃ || 8 ||

ഏകേ കർമ്മയാന്യജ്ഞാൻ
ജ്ഞാനിനോ യജ്ഞവിത്തമാഃ |
ആത്മസംയമന്യേനീഹാ
ജുഹ്വതി ജ്ഞാനദീപിതേ || 9 ||

ദ്രവ്യയജ്ഞൈർയക്ഷ്യമാണം ദൃഷ്ട്വാ ഭൂതാനി ബിഭൃതി |
ഏഷ മാനുഷോ ഹന്യാദതജ്ജ്ഞോ ഹ്യസുതൃബ്ധ്വം || 10 ||

തസ്മാദ് ദൈവോപപന്നേന മുൻയന്നേനാപി ധർമവിത് |
സന്തുഷ്ടോഹരഹഃ കുർയാന്നിത്യനൈമിത്തികീഃ ക്രിയാഃ || 11 ||

വിധർമഃ പരധർമശ്ച ആഭാസ ഉപമാ ഛലഃ |
അധർമശാഖാഃ പഞ്ചമാ ധർമജ്ഞോഽധർമവത് ത്യജേത് || 12 ||

ധർമബാധോ വിധർമഃ സ്യാത് പരധർമോഽന്യചോദിതഃ |
ഉപധർമസ്തു പാഖണ്യോ ദംഭോ വാ ശബ്ദഭിച്ഛലഃ || 13 ||

യസ്ത്രിച്ഛയാ കൃതഃ പുംഭിരാഭാസോ ഹ്യാശ്രമാത്പൃഥക് |
സ്വഭാവവിഹിതോ ധർമഃ കസ്യ നേഷ്ടഃ പ്രശാന്തയേ || 14 ||

ധർമാർഥമപി നേഹേത യാത്രാർഥം വാധനോ ധനം |
അനീഹാനീഹമാനസ്യ മഹാഹേരിവ വൃത്തിദാ || 15 ||

സന്തുഷ്ടസ്യ നിരീഹസ്യ സ്വാത്മാരാമസ്യ യത് സുഖം |
കുതസ്തത് കാമലോഭേന ധാവതോഽർഥേഹയാ ദിശഃ || 16 ||

സദാ സന്തുഷ്ടമനസഃ സർവാഃ സുഖമയാ ദിശഃ |
ശർകരാകണ്ടകാദിഭ്യോ യഥോപാനത്പദഃ ശിവം || 17 ||

സന്തുഷ്ടഃ കേന വാ രാജന്ന വർത്തേതാപി വാരിണാ |
ഔപസ്ഥ്യജൈഹ്യുകാർപൺയാദ് ഗൃഹപാലായതേ ജനഃ || 18 ||

അസന്തുഷ്ടസ്യ വിപ്രസ്യ തേജോ വിദ്യാ തപോ യശഃ |
സ്രവന്തീന്ദ്രിയലൗൽയേന ജ്ഞാനം ചൈവാവകീര്യതേ || 19 ||

കാമസ്യാന്തം ച ക്ഷുത്തുഡ്ഭ്യോ
ക്ലോധസ്യേതത്ഫലോദയാത് |
ജനോ യാതി ന ലോഭസ്യ
ജിത്വാ ഭുക്ത്വാ ദിശോ ഭുവഃ || 20 ||

പണ്ഡിതാ ബഹവോ രാജൻബഹുജ്ഞാഃ സംശയച്ഛിദഃ |
സദസസ്പതയോഽപ്യേകേ അസന്തോഷാത് പതന്ത്യധഃ || 21 ||

അസങ്കൽപാജ്ജയേത് കാമം ക്ലോധം കാമവിവർജനാത് |
അർഥാനർഥേക്ഷയാ ലോഭം ഭയം തത്ത്വാവമർശനാത് || 22 ||

ആൻവീക്ഷികൃാ ശോകമോഹൗ ദംഭം മഹദുപാസയാ |
യോഗാന്തരായാൻ മൗനേന ഹിംസാം കായാദ്യനീഹയാ || 23 ||

കൃപയാ ഭൂതജം ദുഃഖം ദൈവം ജഹ്യാത് സമാധിനാ |
ആത്മജം യോഗവീര്യേണ നിദ്രാം സത്ത്വനിഷേവയാ || 24 ||

രജസ്തമശ്ച സത്തേന
സത്ത്വം ചോപശമേന ച |
ഏതത് സർവം ഗുരൗ ഭുക്ത്വാ
പുരുഷോ ഹൃഞ്ജസാ ജയേത് || 25 ||

യസ്യ സാക്ഷാദ് ഭഗവതി ജ്ഞാനദീപപ്രദേ ഗുരൗ |
മർത്യാസദ്ധീഃ ശ്രുതം തസ്യ സർവം കുഞ്ജരശൗചവത് || 26 ||

ഏഷ വൈ ഭഗവാൻസാക്ഷാത് പ്രധാനപുരുഷേശ്വരഃ |
യോഗേശ്വരൈർവിമുഗ്ധാംഘ്രിർലോകോ യം മന്യതേ നരം || 27 ||

ഷഡ്ഗുണസംയമൈകാന്താഃ സർവാ നിയമചോദനാഃ |
തദന്താ യദി നോ യോഗാനാവഹേയുഃ ശ്രമാവഹാഃ || 28 ||

യഥാ വാർതാദയോ ഹൃദ്ഗമാ യോഗസ്യാർഥം ന ബിഭ്രതി |
അനർഥായ ഭവേയുസ്തേ പൂർത്തമിഷ്ടം തമാസതഃ || 29 ||

യശ്ചിത്തവിജയേ യത്തഃ സ്യാന്നിഃസംഗോഽപരിഗ്രഹഃ |
ഏകോ വിവിക്തശരണോ ഭിക്ഷുർഭിക്ഷാമിതാശനഃ || 30 ||

ദേശേ ശുചൗ സമേ രാജൻസംസ്ഥാപ്യാസനമാത്മനഃ |
സ്ഥിരം സമം സുഖം തസ്മിന്നാസീതർജ്ജുഗ ഓമിതി || 31 ||

പ്രാണാപാനൗ സന്നിരുധ്യാത് പൂരകുംഭകരേചകൈഃ |
യാവൻമനസ്ത്യജേത് കാമാൻ സ്വനാസാഗ്രനിരീക്ഷണഃ || 32 ||

യതോ യതോ നിഃസരതി മനഃ കാമഹതം ഭ്രമത് |
തതസ്തത ഉപാഹൃത്യ ഹൃദി രുന്ധ്യാച്ഛന്നൈർബുധഃ || 33 ||

ഏവമഭ്യസ്യതശ്ചിത്തം കാലേനാൽപീയസാ യതേഃ |
അനിശം തസ്യ നിർവാണം യാത്യനിന്ധനവഹ്നിവത് || 34 ||

കാമാദിഭിരനാവിദ്ധം
പ്രശാന്താഖിലവൃത്തി യത് |
ചിത്തം ബ്രഹ്മസുഖസ്പൃഷ്ടം
നൈവോത്തിഷ്ഠേത കർഹിച്ചിത് || 35 ||

യഃ പ്രവ്രജ്യ ഗൃഹാത് പൂർവം ത്രിവർഗാവപനാത് പുനഃ |
യദി സേവേത താൻഭിക്ഷുഃ സ വൈ വാന്താശ്യപത്രപഃ || 36 ||

യൈഃ സ്വദേഹഃ സ്മൃതോ നാത്മാ
മർത്യോ വിട്കൃമിഭസ്മസാത് |
ത ഏനമാത്മസാത്കൃത്വാ
ശ്ലാഘയന്തി ഹ്യസത്തമാഃ || 37 ||

ഗൃഹസ്ഥസ്യ ക്രിയാത്യാഗോ വ്രതത്യാഗോ വടോരപി |
തപസ്വിനോ ഗ്രാമസേവാ ഭിക്ഷോരിന്ദ്രിയലോലതാ || 38 ||

ആശ്രമാപസദാ ഹ്യേതേ ഖൽവാശ്രമവിഡംബകാഃ |
ദേവമായാവിമുഢാഃസ്താനുപേക്ഷേതാനുകമ്പയാ || 39 ||

ആത്മാനം ചേദ് വിജാനീയാത് പരം ജ്ഞാനധുതാശയഃ |
കിമിച്ഛൻകസ്യ വാ ഹേതോർദേഹം പുഷ്ണാതി ലബടഃ || 40 ||

ആഹുഃ ശരീരം രഥമിന്ദ്രിയാണി
ഹയാനഭീഷുൻ മന ഇന്ദ്രിയേശം |
വർത്മാനി മാത്രാ ധിഷണാം ച സൂതം
സത്തത്വം ബൃഹദ് ബന്ധുരമീശസൃഷ്ടം || 41 ||

അക്ഷം ദശപ്രാണമധർമധർമൗ
ചക്രേഭിമാനം രമിനം ച ജീവം |
ധനുർഹി തസ്യ പ്രണവം പഠന്തി
ശരം തു ജീവം പരമേവ ലക്ഷ്യം || 42 ||

രാഗോ ദ്വേഷശ്ച ലോഭശ്ച ശോകമോഹൗ ഭയം മദഃ |
മാനോവമാനോവസൂയാ ച മായാ ഹിംസാ ച മത്സരഃ || 43 ||

രജഃ പ്രമാദഃ ക്ഷുന്നിദ്രാ ശത്രുവസ്ത്വേവമാദയഃ |
രജസ്തമഃപ്രകൃതയഃ സത്തുപ്രകൃതയഃ ക്വചിത് || 44 ||

യാവന്നുകായരഥമാത്മവശോപകൽപം
ധത്തേ ഗരിഷ്ഠചരണാർചനയാ നിശാതം |
ജ്ഞാനാസിമച്ഛുതബലോ ദധദസ്തശത്രുഃ
സ്വാരാജ്യതുഷ്ട ഉപശാന്ത ഇദം വിജഹ്യാത് || 45 ||

നോ ചേത് പ്രമത്തമസദിന്ദ്രിയവാജിസുതാ
നീത്യാത്പഥം വിഷയദസ്യുഷു നിക്ഷിപന്തി |
തേ ദസ്യവഃ സഹയസ്മൃതമമും തമോന്യേ
സംസാരകുപ ഉരുമൃത്യുഭയേ ക്ഷിപന്തി || 46 ||

പ്രവൃത്തം ച നിവൃത്തം ച ദ്വിവിധം കർമ്മ വൈദികം |
ആവർത്തേത പ്രവൃത്തേത നിവൃത്തേതാശ്നുതേമൃതം || 47 ||

ഹിംസ്രം ദ്രവ്യമയം കാമ്യമഗ്നിഹോത്രാദൃശാന്തിദം |
ദർശശ്ച പൂർണ്ണമാസശ്ച ചാതുർമാസ്യം പശുഃ സുതഃ || 48 ||

ഏതദിഷ്ടം പ്രവൃത്താഖ്യം ഹുതം പ്രഹുതമേവ ച |
പൂർതം സുരാലയാരാമകുപാജീവ്യാദിലക്ഷണം || 49 ||

ദ്രവ്യസൂക്ഷ്മവിപാകശ്ച ധൂമോ രാത്രിരപക്ഷയഃ |
അയനം ദക്ഷിണം സോമോ ദർശ ഓഷധിവീര്യഃ || 50 ||

അന്നം രേത ഇതി ക്ഷമേശ പിതൃയാനം പുനർഭവഃ |
ഏകൈകശ്ശേനാനുപൂർവം ഭൂത്വാ ഭൂത്വേഹ ജായതേ || 51 ||

നിഷേകാദിശ്മശാനാനൈഃ
സംസ്കാരൈഃ സംസ്കൃതോ ദ്വിജഃ |

ഇന്ദ്രിയേഷു ക്രിയായജ്ഞാൻ

ജ്ഞാനദീപേഷു ജുഹ്വതി || 52 ||

ഇന്ദ്രിയാണി മനസ്സൂർമൗ വാചി വൈകാരികം മനഃ |

വാചം വർണസമാമ്നായേ തമോങ്കാരേ സ്വരേ ന്യസേത് |

ഓങ്കാരം ബിന്ദു നാദേ തം തം തു പ്രാണേ മഹത്യമും || 53 ||

അഗ്നിഃ സൂര്യോ ദിവ പ്രാഹ്ണഃ

ശുക്ലോ രാകോത്തരം സ്വരാദ് |

വിശ്വശ്ച തൈജസഃ പ്രാജ്ഞസ് -

തുര്യ ആത്മാ സമൻവയാത് || 54 ||

ദേവയാനമിദം പ്രാഹുർഭൂത്വാ ഭൂത്വാനുപൂർവശഃ |

ആത്മയാജ്യുപശാന്താത്മാ ഹ്യാത്മസ്ഥോ ന നിവർതതേ || 55 ||

യ ഏതേ പിതൃദേവാനാമയനേ വേദനിർമിതേ |

ശാസ്ത്രേണ ചക്ഷുഷാ വേദ ജനസ്ഥോഽപി ന മുഹ്യതി || 56 ||

ആദാവന്തേ ജനാനാം സദ്

ബഹിരന്തഃ പരാവരം |

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം വചോ വാച്യം

തമോ ജ്യോതിസ്ത്വയം സ്വയം || 57 ||

ആബാധിതോഽപി ഹ്യാഭാസോ യഥാ വസ്തുതയാ സ്മൃതഃ |

ദുർഘടത്വാദൈന്ദ്രിയകം തദ്വദർശമവികൽപിതം || 58 ||

ക്ഷിത്യാദീനാമിഹാർത്ഥാനാം ഛായാ ന കതമാപി ഹി |

ന സംഘാതോ വികാരോഽപി ന പൃഥങ്നാൻവിതോ മൃഷാ || 59 ||

ധാതവോഽവയവിത്വാച്ച തൻമാത്രാവയവൈർവിനാ |

ന സ്യൂർഹ്യസത്യവയവിൻയസന്നവയവോഽന്തതഃ || 60 ||

സ്യാത് സാദൃശ്യഭ്രമസ്താവദ് വികൽപേ സതി വസ്തുനഃ |
ജാഗ്രത്ത്വാപൗ യഥാ സ്വപ്നേ തഥാ വിധിനിഷേധതാ || 61 ||

ഭാവാദ്യൈതം ക്രിയാദ്യൈതം ദ്രവ്യാദ്യൈതം തമാസ്ത്മനഃ |
വർതയൻസ്യാനുഭൂത്യേഹ ത്രീൻസ്വപ്നാന്ധുനൂതേ മുനിഃ || 62 ||

കാർയകാരണവസ്തൈക്യമർശനം പടതന്തുവത് |
അവസ്തുത്വാദ് വികൽപസ്യ ഭാവാദ്യൈതം തദുച്യതേ || 63 ||

യദ് ബ്രഹ്മണി പരേ സാക്ഷാത് സർവകർമസമർപണം |
മനോവാക്തനുഭിഃ പാർഥ ക്രിയാദ്യൈതം തദുച്യതേ || 64 ||

ആത്മജായാസുതാദീനാമന്യേഷാം സർവദേഹിനാം |
യത് സ്വാർഥകാമയോരൈക്യം ദ്രവ്യാദ്യൈതം തദുച്യതേ || 65 ||

യദ് യസ്യ വാനിഷിദ്ധം സ്വാദ് യേന യത്ര യതോ നൃപ |
സ തേനേഹേത കാർയാണി നരോ നാൻയൈരനാപദി || 66 ||

ഏതൈരൻയൈശ്ച വേദോക്തൈർ -
വർതമാനഃ സ്വകർമഭിഃ |
ഗൃഹേപ്യസ്യ ഗതിം യായാദ്
രാജംസ്തദ്ഭക്തിഭാങ്നരഃ || 67 ||

യഥാ ഹി യൂയം നൃപദേവ ദുസ്ത്യജാ -
ദാപദ്ഗണാദുത്തരതാത്മനഃ പ്രഭോഃ |
യത്പാദപങ്കേരുഹസേവയാ ഭവാ -
നഹാർഷീന്നിർജിതദിഗ്ഗജഃ ക്രതൂൻ || 68 ||

അഹം പുരാഭവം കശ്ചിദ് ഗന്ധർവ ഉപബർഹണം |
നാമ്നാതീതേ മഹാകൽപേ ഗന്ധർവാണാം സുസമ്മതഃ || 69 ||

രൂപപേശലമാധുർയസൗഗന്ധ്യപ്രിയദർശനഃ |
സ്ത്രീണാം പ്രിയതമോ നിത്യം മത്തസ്തു പുരുലബ്ധഃ || 70 ||

ഏകദാ ദേവസത്രേ തു ഗന്ധർവാപ്സരസാം ഗണാഃ |
ഉപഹൂതാ വിശ്വസ്യഗ്ഭിർഹരിഗാമോപഗായനേ || 71 ||

അഹം ച ഗായംസ്തദ്വിദ്വാൻ സ്ത്രീഭിഃ പരിവൃതോ ഗതഃ |
ജ്ഞാത്വാ വിശ്വസ്യജസ്തൻമേ ഹേലനം ശേപുരോജസാ |
യാഹി ത്വം ശൂദ്രതാമാശു നഷ്ടശ്രീഃ കൃതഹേലനഃ || 72 ||

താവദ്രാസ്യാമഹം ജജ്ഞേ തത്രാപി ബ്രഹ്മവാദിനാം |
ശുശ്രൂഷയാനുഷംഗേണ പ്രാപ്തോഹം ബ്രഹ്മപുത്രതാം || 73 ||

ധർമസ്തേ ഗൃഹമേധീയോ വർണിതഃ പാപനാശനഃ |
ഗൃഹസ്ഥോ യേന പദവീമഞ്ജസാ ന്യാസിനാമിയാത് || 74 ||

യുയം നൃലോകേ ബത ഭൂരിഭാഗാ
ലോകം പുനാനാ മൂനയോഭിധന്തി |
യേഷാം ഗൃഹാനാവസതീതി സാക്ഷാ -
ദ്ഗൃഹം പരം ബ്രഹ്മ മനുഷ്യലിംഗം || 75 ||

സ വാ അയം ബ്രഹ്മ മഹദ്വിമൃഗ്യം
കൈവൽയനിർവാണസുഖാനുഭൂതിഃ |
പ്രിയഃ സുഹൃദ് വഃ ഖലു മാതുലേയ
ആത്മാർഹണീയോ വിധിക്യദ് ഗുരുശ്ച || 76 ||

ന യസ്യ സാക്ഷാദ്ഭവപദ്മജാദിഭീ
രൂപം ധിയാ വസ്തുതയോപവർണിതം |
മൗനേന ഭക്ത്യോപശമേന പുജിതഃ
പ്രസീദതാമേഷ സ സാത്യാതാം പതിഃ || 77 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇതി ദേവർഷിണാ പ്രോക്തം നിശമ്യ ഭരതർഷഭഃ |
പൂജയാമാസ സുപ്രീതഃ കൃഷ്ണം ച പ്രേമവിഹൃലഃ || 78 ||

കൃഷ്ണപാർഥാവുപാമന്തര്യ പൂജിതഃ പ്രയയൗ മുനീഃ |
ശ്രുത്വാ കൃഷ്ണം പരം ബ്രഹ്മ പാർഥഃ പരമവിസ്ഥിതഃ || 79 ||

ഇതി ദാക്ഷായണീനാം തേ പൃഥഗ്ശാഃ പ്രകീർത്തിതാഃ |
ദേവാസുരമനുഷ്യാദൃ ലോകാ യത്ര ചരാചരാഃ || 80 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസികൃമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ
സദാചാരനിർണയോ നാമ പഞ്ചദശോധ്യായഃ ||